

Rural Development Depends on Analyzing the Impact of Economic Survival and Social Entrepreneurship on Rural Regeneration (a Case Study on the Villages of Urmia)

Muslim Soleimanpour^{1✉} | Reza Norouzi Ajirloo²

1. Corresponding Author, Department of Business Administration, Payam Noor University, Tehran, Iran. E-mail: m.soleymanpor@pnu.ac.ir
2. Department of Business Administration, Payam Noor University, Tehran, Iran. E-mail: rezanorouzi20@pnu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 23 September 2024
Received in revised form 24 January 2025
Accepted 10 May 2025
Published online 22 September 2025

Keywords:
Rural Regeneration,
Economic Survival,
Social Entrepreneurship.

ABSTRACT

Objective: In recent years, one of the key issues in the development of rural areas is the significant decline in population and economic challenges. Rural regeneration can lead to economic growth and increase community participation and social cohesion by promoting local businesses, attracting investment and creating jobs. . Economic survival and social entrepreneurship can facilitate this as two important influencing factors.

Methods: In this research, which is categorized as applied and descriptive correlational type research, a questionnaire was used to collect data. The statistical population of the study included villagers and village councils and rural entrepreneurship experts with experience in the field of social entrepreneurship from 124 selected villages of Bakshlochai, Turkman and Bash Qala villages in the central part of Urmia city and 180 respondents were selected using the available sampling method. Data analysis was conducted using SPSS23 software and structural equation modeling method (PLS SMART software) and the results were used to test the model and verify the hypotheses.

Results: The results show that there is a direct and significant relationship between the components of economic survival (economic, social and environmental factors) and rural regeneration ($B=0.586$) and between social entrepreneurship and rural regeneration ($B=0.397$) at 0.001 level of significance.

Conclusions: In conclusion, this research highlights the importance of economic survival and social entrepreneurship for the growth and development of rural regeneration, and the impact of social entrepreneurship and economic survival on rural areas can be seen in various dimensions, including job creation, social participation and sustainable development. With proper training and support to rural households, villagers' income from such investments can be significantly increased, which will lead to an increase in village regeneration indicators.

Cite this article: Soleimanpour, M., & Norouzi Ajirloo, R. (2025). Rural Development Depends on Analyzing the Impact of Economic Survival and Social Entrepreneurship on Rural Regeneration (a Case Study on the Villages of Urmia). *Space Economy and Rural Development*, 14 (51), 91-106. <http://doi.org/10.61882/serd.14.51.6>

© The Author(s)

DOI: <http://doi.org/10.61882/serd.14.51.6>

Publisher: Kharazmi University

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Rural areas often have higher poverty rates than urban areas. By investing in rural development, governments can create employment opportunities, improve access to basic services and provide financial support to rural communities to reduce poverty and improve the standard of living of rural residents (Fullerton, 2015, p. 68). Rural entrepreneurship plays an important role in reducing poverty, migration and expanding employment opportunities in rural communities. It is considered an important tool for achieving sustainable rural development and has become a fundamental strategy in the development or evolutionary process to achieve positive economic and social impact (Muhmode, 2021, p. 135). Rural entrepreneurship is defined as the main force of economic development in villages and the creation of positive change, innovation and production services and is an important activity that seeks to solve many challenges such as unemployment, poverty and lack of economic diversity in rural areas and to have a positive impact on other aspects of human life of villagers (Ansari, 2012, p. 26). Rural social entrepreneurship is one of the foundations for the socio-economic development of rural areas (Ahrari et al., 2018, p. 494). Prioritizing the support of small-scale farms is very important because they significantly contribute to the resilience and sustainability of the agricultural sector (Vēveris et al., 2019, p. 110). Rural regeneration can promote economic growth by encouraging local businesses, attracting investment and creating jobs. Revitalizing the rural economy can lead to higher productivity and innovation. Considering the importance and significance of rural regeneration and considering the variables of sustainability or economic survival and social entrepreneurship and their role in rural development, the importance of the present research is emphasized. Based on the researcher's studies, no research has been recorded on the variables of the research and the current research gap is strongly felt, so the literature of the current research can be a basis for the development of the next research. Therefore, in this research, we want to express the relationship between economic survival and social entrepreneurship and its impact on rural regeneration.

Methods

The present study is a correlative-correlative method of analysis based on structural equation modeling and applied according to the purpose. In order to test the hypotheses put forward, a quantitative research method was chosen to enable researchers to better understand the relationships between variables using general statistical data (Pashaei and Golmohammadi, 2002). Data collection was conducted in the field. The statistical population of the study consisted of 124 selected villages of Bakshlochai, Turkman and Bash Qala villages in the central part of Urmia city with a total of 15,011 households and a population of 54,743 people according to the 2015 census, including 180 people from villagers and village councils and rural entrepreneurship experts who had experience in social entrepreneurship and village renewal and were selected according to the available sampling method.

Results

First, this research found the positive effect of social entrepreneurship on rural regeneration. This finding is consistent with the studies of Gospodinova (2023), who found that social entrepreneurship can improve the economy by educating people and providing them with skills. Ricket et al. (2023) concluded that social entrepreneurship is associated with the use of social capital and the involvement of local universities, which strengthens the collaboration between economic and social development efforts, indicating the positive impact of social entrepreneurship. Continuing the research, he found the positive effect of economic survival on

rural regeneration. This finding is consistent with the studies of Navartil et al. One of the most important dimensions of economic survival is economic factors that play an effective role in rural regeneration; lack of economic opportunities and good financial behavior of rural dwellers remain the major challenges. A study in Uganda has shown that economic factors such as education, owning a business and attending financial literacy training have a positive impact on the financial literacy of rural women and that improving access to economic opportunities and promoting good financial behavior can empower women. In summary, economic factors such as financial development and economic opportunities are very important for rural regeneration. Policymakers should consider these factors and their complex interactions when designing strategies to promote sustainable development in rural areas.

Conclusion

The findings on the impact of social entrepreneurship on rural regeneration show that each dimension of social entrepreneurship has an impact on rural regeneration and that, beyond economic benefits, social entrepreneurship strengthens community development and social capital, which is crucial for sustainable rural regeneration. Social entrepreneurship encourages community participation by involving local residents in decision-making processes. This participatory approach empowers people and encourages them to take ownership of local issues. Social entrepreneurship can stimulate economic activity and diversify the rural economy. This is particularly important in rural areas that are heavily dependent on a single economic sector such as agriculture or tourism. By promoting economic development, empowering communities and encouraging sustainable practices, social enterprises can effectively address the unique aspects of rural areas. In terms of the impact of economic survival on rural regeneration, it can be said that economic survival in rural areas often depends on diversity. The traditional reliance on agriculture is significantly complemented by other sectors such as tourism, renewable energy and technology. In short, the economic viability of rural areas is an essential component of successful rural regeneration efforts. It is suggested that decision makers with the goal of rural regeneration in rural areas pay particular attention to this issue, as rural communities can be flexible by focusing on sustainable agricultural practices, promoting diversity through tourism and alternative agriculture, and investing in long-term projects. By increasing their adaptability and ensuring sustainable development, as well as focusing on youth retention, social participation, cultural appreciation and knowledge transfer, rural areas can overcome the challenges of lack of development and regeneration in rural areas and pave the way for revitalization.

Keywords: Rural Regeneration, Economic Survival, Social Entrepreneurship.

Author Contributions

First author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data.

Second author: Analysis and interpretation of information and results, preparation of draft article, supervision of research stages, review and control of results, correction, revision and finalization of the article.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

We would like to thank the village heads, village councils, and entrepreneurship experts of the selected villages for conducting this research.

We would like to thank the esteemed referees for providing structural and scientific comments..

Ethical considerations

All authors affirm that this research was conducted in accordance with ethical standards, with no data fabrication, falsification, or plagiarism.

Funding

This article was written without support.

Conflict of interest

The authors declare no conflict of interest.

توسعه مناطق روستایی در گرو واکاوی اثرات بقای اقتصادی و کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی (مطالعه موردی روستاهای شهرستان ارومیه)

مسلم سلیمان پور^۱ | رضا نوروزی اجیرلو^۲

۱. نویسنده مسئول، گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: m.soleymanpor@pnu.ac.ir

۲. گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: rezanorouzi20@pnu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: در چند سال اخیر از مهمترین مسائل در توسعه مناطق روستایی کاهش قابل توجه جمعیت و چالش‌های اقتصادی را می‌توان برشمرد. بازآفرینی روستایی می‌تواند با ترویج مشاغل محلی، جذب سرمایه‌گذاری و ایجاد شغل باعث رشد اقتصادی شده و مشارکت جامعه و انسجام اجتماعی را افزایش دهد. بقای اقتصادی و کارآفرینی اجتماعی می‌تواند به عنوان دو متغیر عمده تأثیرگذار این امر را تسهیل نماید.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۲۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۳۱	روش پژوهش: در این پژوهش که به عنوان پژوهش‌های کاربردی و توصیفی از نوع همبستگی طبقه‌بندی شده است از پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش شامل دهیاران و شورای روستاها و کارشناسان کارآفرینی روستایی با سابقه فعالیت در زمینه کارآفرینی اجتماعی از ۱۲۴ روستای منتخب دهستان‌های بکشلوچای، ترکمان و باش‌قلعه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه بودند که تعداد ۱۸۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS23 و شیوه مدل‌سازی معادلات ساختاری (نرم‌افزار PLS SMART) انجام شد و نتایج برای آزمون مدل و بررسی فرضیه‌ها مورد استفاده قرار گرفت.
کلیدواژه‌ها: بازآفرینی روستایی، بقای اقتصادی، کارآفرینی اجتماعی.	یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد ارتباط مستقیم و معناداری بین مؤلفه‌های بقای اقتصادی (عوامل اقتصادی، اجتماعی و محیطی) با بازآفرینی روستایی با $B=0/586$ و کارآفرینی اجتماعی با بازآفرینی روستایی با $B=0/397$ در سطح معناداری ۰/۰۰۱ وجود دارد.
	نتیجه‌گیری: به طور خلاصه، این پژوهش بر اهمیت بقای اقتصادی و کارآفرینی اجتماعی جهت رشد و توسعه بازآفرینی روستایی تأکید دارد و تأثیر کارآفرینی اجتماعی و بقای اقتصادی بر نواحی روستایی را می‌توان از ابعاد مختلف از جمله اشتغال‌زایی، مشارکت اجتماعی و توسعه پایدار مشاهده کرد. با آموزش و حمایت مناسب خانوارهای روستایی می‌توان درآمد روستاییان را از چنین سرمایه‌گذاری‌هایی به میزان قابل توجهی افزایش داد و در نتیجه منجر به رشد شاخص‌های بازآفرینی روستا شد.
استناد: سلیمان پور، مسلم؛ و نوروزی اجیرلو، رضا. (۱۴۰۴). توسعه مناطق روستایی در گرو واکاوی اثرات بقای اقتصادی و کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی (مطالعه موردی روستاهای شهرستان ارومیه). <i>اقتصاد فضا و توسعه روستایی</i> ، ۱۴ (۵۱)، ۹۱-۱۰۶. http://doi.org/10.61882/serd.14.51.6	
ناشر: دانشگاه خوارزمی	© نویسندگان

مقدمه

مناطق روستایی اغلب در مقایسه با مناطق شهری دارای نرخ فقر بالاتری هستند. با سرمایه‌گذاری در توسعه روستایی، دولت‌ها می‌توانند فرصت‌های شغلی ایجاد کرده و دسترسی به خدمات اولیه را بهبود بخشند و از جوامع روستایی حمایت مالی کنند که به کاهش فقر و بهبود سطح زندگی ساکنان روستایی کمک می‌کند (فولرتون^۱، ۲۰۱۵: ۶۸). کارآفرینی روستایی نقش مهمی در کاهش فقر، مهاجرت و گسترش فرصت‌های شغلی در جوامع روستایی ایفا می‌کند. ابزاری حیاتی برای دستیابی به توسعه پایدار روستایی تلقی می‌شود و به یک استراتژی اساسی در توسعه یا فرآیندی تکاملی برای دستیابی به اثرات مثبت اقتصادی و اجتماعی تبدیل شده است (محموده^۲، ۲۰۲۱: ۱۳۵). کارآفرینی روستایی به عنوان نیروی اصلی توسعه اقتصادی در روستاها و ایجاد تغییرات مثبت، نوآوری و خدمات تولیدی تعریف شده است و فعالیت عمده‌ای است که سعی در رفع بسیاری از چالش‌ها از جمله بیکاری، فقر و عدم تنوع اقتصادی در مناطق روستایی دارد و تأثیرات مثبتی بر سایر جنبه‌های زندگی انسانی روستاییان دارد (انصاری، ۱۳۹۲: ۲۶). کارآفرینی اجتماعی روستایی یکی از پایه‌های توسعه اجتماعی-اقتصادی روستایی است (احراری^۳ و همکاران، ۲۰۱۸: ۴۹۴). کارآفرینی اجتماعی به یک محرک اساسی در اقتصاد در حال توسعه تبدیل شده است و تلاش می‌کند از طریق تأثیر آن بر یکپارچگی اجتماعی، پایداری اقتصادی و جامعه عادلانه فرصت‌های جدیدی ایجاد کند و نقش مهمی در توسعه و بازآفرینی مناطق روستایی می‌تواند داشته باشد. بازآفرینی یک استراتژی قابل توجه برای توسعه اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی است که به تدریج از تحولات فیزیکی در مقیاس بزرگ به پرداختن به تنوع، پایداری و عدالت فضایی تغییر مکان داده است (ژایلینگ^۴ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱) و امکانی برای توسعه پایدار و رشد هوشمند است (بندتو^۵ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱). از طرفی بازآفرینی روستایی می‌تواند معلول بقا یا دوام‌پذیری اقتصادی باشد که یکی از عوامل مرتبط با توسعه روستایی است. بقای اقتصادی نقش مهمی در بازآفرینی روستایی دارد و بر جنبه‌های مختلف مانند پایداری کشاورزی، توسعه جامعه و تنوع منابع درآمدی تأثیر می‌گذارد. مثلاً مزارع کوچک برای بازآفرینی روستایی، به‌ویژه در کشورهای عضو اتحادیه اروپا مانند لتونی و لیتوانی ضروری است. بسیاری از مزارع کوچک در تلاش هستند تا از نظر اقتصادی دوام داشته باشند. اولویت‌بندی حمایت از مزارع در مقیاس کوچک بسیار مهم است زیرا آنها به میزان قابل توجهی به انعطاف‌پذیری و پایداری بخش کشاورزی کمک می‌کنند (وریس^۶ و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۱۰). دوام اقتصادی باعث تشویق تنوع در اقتصادهای روستایی می‌شود. به عنوان مثال، ترویج اکوتوریسم در رومانی به عنوان یک جایگزین مناسب برای توسعه اقتصادی در جوامع روستایی شناخته شده است. این رویکرد نه تنها درآمد اضافی را فراهم می‌کند، بلکه توسعه پایدار را با حفاظت از منابع طبیعی و ترویج میراث فرهنگی تقویت می‌کند (اندری^۷ و همکاران، ۲۰۱۴). بسیاری از مناطق روستایی با کاهش قابل توجه جمعیت روبرو هستند که چالش‌های اقتصادی را تشدید می‌کند. بازآفرینی روستایی می‌تواند با ترویج مشاغل محلی، جذب سرمایه‌گذاری و ایجاد شغل باعث رشد اقتصادی شود. احیای اقتصاد روستایی می‌تواند منجر به افزایش بهره‌وری و نوآوری شود. با توجه به اهمیت و جایگاه بازآفرینی روستایی و توجه به متغیرهای دوام‌پذیری یا بقای اقتصادی و کارآفرینی اجتماعی و نقش آنها در توسعه روستایی اهمیت پژوهش حاضر را متذکر می‌شوند. بر اساس مطالعات پژوهشگر که هیچ گونه تحقیقی راجع به متغیرهای پژوهش ثبت نشده و خلاء پژوهشی حاضر به شدت احساس می‌شود به طوری که ادبیات پژوهش حاضر می‌تواند مبنایی برای توسعه تحقیقات بعدی باشد. بنابراین در این پژوهش در صدد آن هستیم تا رابطه بین بقای اقتصادی و کارآفرینی اجتماعی و تأثیر آن بر بازآفرینی روستایی را بیان کنیم.

¹ - Fullerton

² - Muhmode

³ - Ahrari

⁴ - Xiaoliang

⁵ - Benedetto

⁶ - Vēveris

⁷ - ANDREI

پیشینه پژوهش

۱. پیشینه نظری

۱-۱. بقای اقتصادی

دوام اقتصادی به توانایی یک پروژه، کسب‌وکار یا ابتکار برای پایداری مالی و سودآوری بلندمدت اشاره دارد. این شامل عوامل مختلفی است بر اینکه یک استراتژی سرمایه‌گذاری یا عملیاتی می‌تواند درآمد کافی برای پوشش هزینه‌ها و به‌دست آوردن سود ایجاد کند یا خیر، تأثیر می‌گذارد. دوام اقتصادی نه تنها حداقل نیازهای مصرفی خانواده بلکه درآمد بدون ریسک اضافی را در قالب بازده ۵ درصدی دارایی‌های غیرزمینی که شامل ماشین‌آلات، دام و سهمیه تولید می‌شود، در نظر می‌گیرد (اسپیکا^۱ و همکاران، ۲۰۰۸: ۲۹۰). بقای اقتصادی دارای سه بعد اقتصادی، اجتماعی و محیطی است (مونتیل^۲ و همکاران، ۲۰۲۴: ۶). درک پایداری اقتصادی برای تصمیم‌گیری در بخش‌های مختلف از جمله کشاورزی، انرژی‌های تجدیدپذیر، گردشگری و کارآفرینی بسیار مهم است. عوامل کلیدی مؤثر بر بقای اقتصادی موارد ذیل را می‌توان برشمرد: هزینه‌های فرصت؛ ارزیابی آنچه که با سرمایه‌گذاری منابع در یک حوزه به‌جای حوزه دیگر از دست می‌رود و برای یک تحلیل جامع اقتصادی ضروری است (هوسکوا^۳ و همکاران، ۲۰۲۲: ۴)، انرژی‌های تجدیدپذیر؛ پذیرش فناوری‌هایی مانند پنل‌های خورشیدی و سیستم‌های ذخیره انرژی می‌تواند به طور قابل توجهی بر قابلیت اقتصادی پروژه‌های انرژی، به‌ویژه در مناطقی که سیاست‌های حمایتی دارند، تأثیر بگذارد (استوسیا^۴، ۲۰۲۴: ۲۰۱)، سیاست‌های دولت؛ چارچوب‌های نظارتی و حمایت‌های دولتی می‌توانند دوام اقتصادی را تسهیل یا مانع شوند. به‌عنوان مثال، یارانه برای زیرساخت‌های شارژ خودروهای الکتریکی می‌تواند چنین سرمایه‌گذاری‌هایی را جذاب‌تر کند (برنال و همکاران، ۲۰۲۴: ۲) و کارآفرینی؛ درک دوام اقتصادی کسب‌وکارها، به‌ویژه در محیط‌های روستایی، به سنجش سهم آن‌ها در اقتصاد محلی و برابری جنسیتی در کارآفرینی کمک می‌کند (تیلمار^۵ و همکاران، ۲۰۲۲) را می‌توان نام برد.

۱-۲. کارآفرینی اجتماعی

کارآفرینی اجتماعی می‌تواند به حل مشکلات جامعه به‌ویژه فقر و نابرابری کمک کند (شریفی و پیش‌بین، ۱۳۹۴: ۷۷). کارآفرینی اجتماعی رویکردی نوآورانه برای تبیین موضوعات مختلف در زمینه‌های آموزش، محیط‌زیست، تجارت عادلانه، بهداشت، حقوق بشر و در سطح وسیع‌تر، عنصری مهم در فرآیند توسعه پایدار کشورها است (ژانگ و سوانسون^۶، ۲۰۱۴: ۱۷۵). کارآفرینی اجتماعی شامل فعالیت‌های تجاری است که ترکیبی از «اجتماعی» و «کارآفرینی» است. بنابراین، کارآفرینی اجتماعی شاخه‌ای از تحقیقات کارآفرینی در نظر گرفته می‌شود (پردو و مک لین^۷، ۲۰۰۶: ۶۴). کارآفرینی اجتماعی به‌عنوان یک فعالیت اقتصادی واسطه‌ای در نظر گرفته می‌شود که در فعالیت‌های عمومی، خصوصی و داوطلبانه عمل می‌کند. این شامل یک روش جدید و دیدگاه خلاقانه برای پرداختن به مسائل اجتماعی مانند مواردی در آموزش، محیط‌زیست، بهداشت و حقوق بشر است (می‌یر و نوبا^۸، ۲۰۰۲: ۱). کارآفرینی اجتماعی شامل ابعاد "شناسایی مشکلات، ریسک‌پذیری، تحمل ابهام، خلاقیت و نوآوری، تشخیص فرصت" می‌باشد (موسوی، قدس علوی و عباسی، ۱۳۹۵: ۷۱).

در یک مفهوم گسترده، کارآفرینی اجتماعی به شکل جدیدی از ایجاد و حفظ ارزش‌های اجتماعی اشاره دارد (اندرسون و جک^۹، ۲۰۰۲: ۲). اگرچه توصیفات و توضیحات زیادی وجود دارد، کارآفرینی اجتماعی به‌طور کلی به‌عنوان «فرآیندی که با شکل‌گیری

1 - Spicka

2 - Montiel

3 - Hloušková

4 - Stoica

5 - Alrawi

6 - Zhang and Swanson

7 - Peredo & McLean

8 - Mair, J., & Noboa

9 - Anderson, A. R., & Jack

ایده‌های اجتماعی، شناسایی فرصت‌ها و راه‌حل‌ها برای توسعه اجتماعی پایدار آغاز می‌شود» تعریف می‌شود (سلام‌زاده، عظیمی و کربی^۱، ۲۰۱۳: ۲۳).

۳-۱. بازآفرینی روستایی

در زمینه جهانی‌شدن و شهرنشینی از اواخر قرن بیستم، اصطلاح بازآفرینی یا احیای روستایی به‌طور فزاینده‌ای برای مقابله با چالش‌های ناشی از مهاجرت روستا به شهر، فرار مغزها و زوال روستایی رایج شده است (لی^۲ و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۳۸). بنابراین، انجام برخی اقدامات به منظور جوان‌سازی، تقویت و بازسازی بافت‌های ناکارآمد باعث افزایش توانایی مدیریتی در بحران ناپایداری ساختمان‌ها، نفوذناپذیری معابر و افزایش خطر تلفات جانی و مالی ناشی از بحران‌های طبیعی و جانی در بافت‌های فرسوده می‌شود و نشان می‌دهد که درصد بالایی از جمعیت روستایی کشور در معرض مستقیم این خطرات هستند به عقیده فرهانی^۳ و همکاران (۲۰۲۱) بازآفرینی روستایی دارای ابعاد اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، محیطی و فیزیکی است (فرهانی و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۸۹).

۴-۱. کارآفرینی اجتماعی و بازآفرینی روستایی

کارآفرینی اجتماعی نقش مهمی در بازسازی نواحی روستایی، رسیدگی به چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی ایفا می‌کند و درعین‌حال توسعه پایدار را تقویت می‌کند. این رویکرد نه‌تنها اقتصاد محلی را تقویت می‌کند، بلکه جوامع را با بالابردن انسجام اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی برای ساکنان، توانمند می‌کند. کارآفرینی اجتماعی با ایجاد شغل، افزایش بهره‌وری و افزایش کسب‌وکارهای محلی به بازسازی اقتصادی کمک می‌کند. برای مثال طرح‌هایی مانند پروژه Wad Balal در سودان افزایش قابل‌توجهی در فرصت‌های شغلی نشان داده است، بنابراین نرخ بیکاری در مناطق روستایی را کاهش می‌دهد (محموده^۴، ۲۰۲۱: ۱۴۳). بسیاری از شرکت‌های اجتماعی بر روی شیوه‌های پایداری تمرکز می‌کنند که از منابع محلی محافظت می‌کنند و درعین‌حال مزایای اقتصادی را ارائه می‌کنند. به‌عنوان مثال، در گردشگری روستایی، شرکت‌های اجتماعی می‌توانند گردشگری مسئولانه را ترویج کنند که به محیط‌زیست و فرهنگ محلی احترام می‌گذارد و اطمینان حاصل می‌کند که منافع به‌طور عادلانه بین اعضای جامعه توزیع می‌شود. این رویکرد به جلوگیری از کاهش منابع طبیعی کمک می‌کند و از پایداری طولانی‌مدت حمایت می‌کند (پرادهان^۵ و همکاران، ۲۰۲۲: ۶۱۵). گوسپودینوا^۶ (۲۰۲۳)، در پژوهشی با موضوع "همکاری خوب بین کارآفرینی اجتماعی و مناطق روستایی - رویکردهای نوآورانه برای توسعه و اجرای جامعه" بیان کرد که شرکت‌های اجتماعی اغلب بر ایجاد فرصت‌های شغلی برای گروه‌های حاشیه‌نشین تمرکز می‌کنند، که در مناطق روستایی که بیکاری می‌تواند بالا باشد، بسیار مهم است. کارآفرینی اجتماعی با آموزش افراد و ارائه مهارت‌ها به آن‌ها می‌تواند اقتصاد محلی را تحریک کند. به‌عنوان مثال، آموزش جمعیت‌های آسیب‌پذیر در کشاورزی یا گردشگری می‌تواند اشتغال‌پذیری آنها را افزایش داده و به رشد اقتصادی در منطقه کمک کند (گوسپودینوا، ۲۰۲۳: ۱).

۵-۱. بقای اقتصادی و بازآفرینی روستایی

بقای اقتصادی نقش مهمی در بازآفرینی نواحی روستایی ایفا می‌کند که یکی فرصت‌های اقتصادی و ایجاد شغل است زیرا دوام اقتصادی، تنوع منابع درآمد را در مناطق روستایی تشویق می‌کند. برای مثال، گردشگری روستایی به‌عنوان یک محرک مهم برای بازآفرینی اقتصادی شناخته شده است، که جوامع محلی را با جریان‌های درآمدی جایگزین و افزایش کیفیت زندگی آنها را فراهم می‌کند (جعفر و همکاران، ۲۰۱۵: ۴۰۷). مورد بعدی نوآوری‌های کشاورزی است برای نمونه اجرای شیوه‌های کشاورزی نوآورانه، مانند استفاده از انرژی خورشیدی یا دستگاه‌های بیوگاز، باعث بهبود اقتصادی برای کشاورزان می‌شود. این فناوری‌ها هزینه‌های

¹ - Salamzadeh, Azimi & Kirby

² - Li

³ - Farahani

⁴ - Muhmode

⁵ - Pradhan

⁶ - Gospodinova

تولید را کاهش می‌دهند و پایداری را افزایش می‌دهند و شیوه‌های کشاورزی روستایی را رقابتی‌تر می‌کنند (آراجو^۱ و همکاران، ۲۰۲۲: ۵۶). بقای اقتصادی باید نابرابری‌های موجود در جوامع روستایی را نیز برطرف کند. حصول اطمینان از اینکه همه اعضای جامعه از تلاش‌های بازسازی سود می‌برند، برای تقویت رشد فراگیر و جلوگیری از گسترش نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی ضروری است (گایتو، ۲۰۱۴).

۲. پیشینه تجربی

کولیش^۲ (۲۰۲۲)، در پژوهشی با موضوع "کارآفرینی اجتماعی در گردشگری: فرصتی برای جوامع روستایی" بیان کرد که بسیاری از شرکت‌های اجتماعی بر روی شیوه‌های پایداری تمرکز می‌کنند که از منابع محلی محافظت می‌کنند و درعین حال مزایای اقتصادی را ارائه می‌کنند. به‌عنوان مثال، در گردشگری روستایی، شرکت‌های اجتماعی می‌توانند گردشگری مسئولانه را ترویج کنند که به محیط‌زیست و فرهنگ محلی احترام می‌گذارد و اطمینان حاصل می‌کند که منافع به طور عادلانه بین اعضای جامعه توزیع می‌شود. این رویکرد به جلوگیری از کاهش منابع طبیعی کمک می‌کند و از پایداری طولانی‌مدت حمایت می‌کند (کولیش، ۲۰۲۲: ۱۰). ریکت و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی با موضوع "اکوسیستم کارآفرینی اجتماعی آپالاچینا: چارچوبی برای توسعه روستایی" نشان می‌دهند که چگونه کارآفرینی اجتماعی می‌تواند بازآفرینی روستایی را تسریع کند. این اکوسیستم‌ها با به‌کارگیری سرمایه اجتماعی و مشارکت دادن دانشگاه‌های محلی، همکاری بین تلاش‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی را تقویت می‌کنند که منجر به استراتژی‌های بازسازی کل‌نگر می‌شود (ریکت و همکاران، ۲۰۲۳: ۳۱۹). پرادهان^۳ و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان "پیوند بین گردشگری فرهنگی و کارآفرینی اجتماعی: مسیری برای توسعه پایدار جامعه در نیپال" نشان دادند ابتکارات گردشگری فرهنگی مبتنی بر جامعه، توسعه پایدار و کاهش فقر در مناطق روستایی را ترویج می‌کند. با مشارکت دادن اعضای جامعه در فرآیند گردشگری، این ابتکارات تضمین می‌کند که منافع اقتصادی به‌طور گسترده به اشتراک گذاشته می‌شود و رفاه جامعه را افزایش می‌دهد و میراث فرهنگی را حفظ می‌کند (پرادهان و همکاران، ۲۰۲۲: ۶۲۹).

ناواریل^۴ و همکاران در مقاله‌ای با عنوان "رها شدن یا بازسازی و استفاده مجدد؟ عوامل مؤثر بر استفاده از اماکن مزرعه در فضاهای اجتماعی مختلف روستایی" اذعان داشتند مدیریت مؤثر منابع، به‌ویژه در جنگلداری و کشاورزی، برای حفظ بقای اقتصادی بسیار مهم است و عوامل اجتماعی-اقتصادی نسبت به شرایط جغرافیایی در تعیین موفقیت طرح‌های بازآفرینی روستایی برتری دارند. مناطق با شیوه‌های مدیریت مؤثر می‌توانند از نظر اقتصادی رشد کنند، حتی اگر از نظر کشاورزی در سطح اول نباشند (ناواریل و همکاران، ۲۰۲۰: ۱). گایتو^۵ هم در مقاله‌ای با عنوان "تأثیر اکوتوریسم مبتنی بر جامعه بر معیشت خانوارها و مدیریت زیست‌محیطی" نتیجه گرفت طرح‌های اکو توریسم مبتنی بر جامعه با مشارکت دادن افراد محلی و ارائه مزایای مالی به آن‌ها، اثرات مثبت اجتماعی-اقتصادی را نشان داده‌اند. این تعامل نه تنها معیشت را بهبود می‌بخشد، بلکه نظارت بر محیط‌زیست را نیز ارتقا می‌دهد و یک رابطه همزیستی بین دوام اقتصادی و پایداری زیست‌محیطی ایجاد می‌کند (گایتو، ۲۰۱۴: ۱۳). ببینگتون^۶ (۱۹۹۸)، هم در تحقیقی با عنوان "سرمایه اجتماعی و سیاست‌های بازآفرینی روستایی در بولیوی" اذعان داشت برای موفقیت بازآفرینی روستایی، باید یک تعهد سیاستی هماهنگ وجود داشته باشد که از دوام اقتصادی حمایت کند. این شامل سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، دسترسی به اعتبار و ارتقای کارآفرینی محلی است. بدون چنین حمایتی، بسیاری از مناطق روستایی ممکن است به مهاجرت به خارج ادامه دهند (ببینگتون، ۱۹۹۸: ۱۷۳). به‌طور خلاصه، دوام اقتصادی یک جزء اساسی از بازآفرینی روستایی است که بر ایجاد شغل، مشارکت جامعه و شیوه‌های پایدار تأثیر می‌گذارد. سیاست‌های مؤثر و مشارکت جامعه برای به‌کارگیری فرصت‌های اقتصادی و اطمینان از اینکه مناطق روستایی می‌توانند در مواجهه با چالش‌های مدرن شکوفا شوند، حیاتی هستند.

¹ - Araújo

² - Kulish

³ - Pradhan

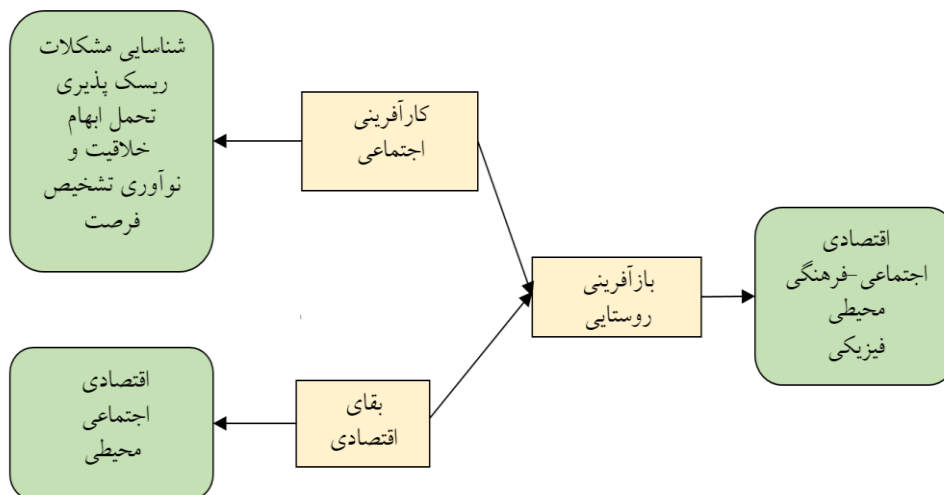
⁴ - Navrátil

⁵ - Gaitho

⁶ - Bebbington

۳. مدل مفهومی

با توجه به مرور ادبیات پژوهش و تحقیقات انجام شده، شکل (۱) به عنوان چارچوبی برای نمایش دادن ارتباطات میان متغیرها ارائه می شود.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش بر اساس مطالعات نویسندگان

با توجه به مدل مفهومی پژوهش، فرضیه های پژوهش حاضر به قرار زیر است:

- ۱- کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی تأثیر دارد.
- ۲- بقای اقتصادی بر بازآفرینی روستایی تأثیر دارد.
- ۳- کارآفرینی اجتماعی و بقای اقتصادی بر بازآفرینی روستایی تأثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، از نظر روش تحلیل از نوع توصیفی-همبستگی مبتنی برمدلسازی معادلات ساختاری و با توجه به هدف از نوع کاربردی است. برای آزمون فرضیه های تثبیت شده، یک روش تحقیق کمی انتخاب شد که به محققان این امکان را می دهد تا روابط بین متغیرها را در شواهد آماری تعمیم یافته بهتر درک کنند (پاشایی و گل محمدی، ۱۴۰۲). جمع آوری داده ها به شکل میدانی انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۲۴ روستای منتخب دهستان های بکشلوچای، ترکمان و باش قلعه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه با مجموع ۱۵۰۱۱ خانوار و جمعیت ۵۴۷۴۳ نفر بر اساس آمار سرشماری سال ۱۳۹۵ بودند، از این بین تعداد ۱۸۰ نفر از دهیاران و شورای روستاها و کارشناسان کارآفرینی روستایی که سابقه فعالیت در زمینه کارآفرینی اجتماعی و بازآفرینی روستا داشتند به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده های تحقیق پرسشنامه می باشد که در این زمینه از سؤالات پرسشنامه کارآفرینی اجتماعی موسوی، قدس علوی و عباسی (۱۳۹۵)، بقای اقتصادی مونتایل هرناندز (۲۰۲۴)، پرسشنامه بازآفرینی روستایی فرهنگی و همکاران (۲۰۲۱) استفاده شده است.

سؤالات پرسشنامه در یک طیف ۵ درجه ای لیکرت (کاملاً موافقم = ۵ تا کاملاً مخالفم = ۱) درجه بندی شده بود. روایی صوری پرسشنامه توسط پنج تن از متخصصان حوزه بازآفرینی روستایی ارزیابی قرار گرفت. متخصصان حاضر علاوه بر اینکه تخصص فنی و دانش کافی در حوزه بازآفرینی روستایی را داشته، از تجربه عملیاتی و آگاهی از نیازهای این حوزه برخوردار بودند. این آگاهی می تواند در ارزیابی بهتر و مؤثرتر روایی صوری کمک کند. یکی از مواردیکه برای سنجش پایایی درروش مدل سازی معادلات ساختاری بکار می رود، پایداری درونی (سازگاری درونی) مدل های اندازه گیری یا آلفای کرونباخ است پایداری درونی نشانگر میزان همبستگی بین یک سازه و شاخص های مربوط به آن است. درنهایت پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای همه متغیرها ۰/۸۰ برآورد شد. پرسشنامه ها به صورت الکترونیکی و آنلاین توزیع شد. از تعداد ۱۸۰ پرسشنامه ارسال شده تعداد ۱۶۵

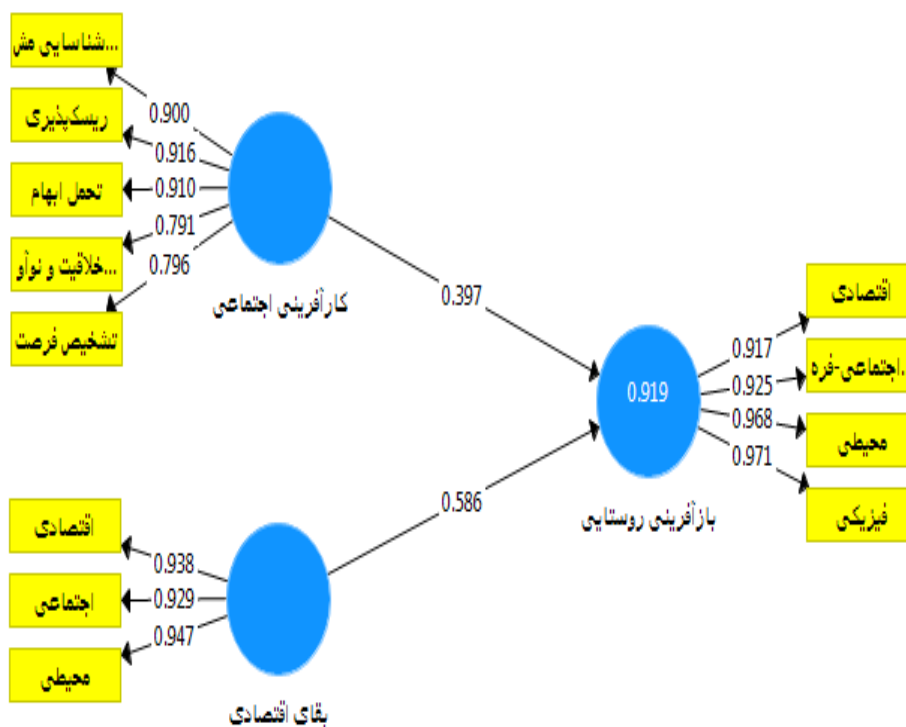
مورد به صورت کامل دریافت شد که از این تعداد پنج پرسشنامه که سازگاری میان جوابها وجود نداشت و به اشتباه جواب داده شده بودند هم حذف گردید و تعداد ۱۶۰ پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت (جدول ۱). برای ارزیابی اعتبار سازه بارهای عامل استاندارد شده، میانگین واریانس استخراج شده ($AVE \geq 0.50$) و پایایی ترکیبی ($CR \geq 0.70$) محاسبه شد. تجزیه و تحلیل آماری با SPSS²³ و برای برازش مدل و آزمون روابط بین متغیرهای تحقیق، با استفاده از شیوه مدل سازی معادلات ساختاری از نرم افزار (PLS Smart) انجام شده است. با توجه به مقادیر به دست آمده، ابزار اندازه گیری را می توان برای این مطالعه قابل اعتماد دانست.

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

متغیر	جنسیت		سن					سابقه فعالیت				مدرک تحصیلی			
	زن	مرد	کمتر از ۲۵ سال	بین ۲۵ تا ۳۵ سال	بین ۳۵ تا ۴۵ سال	بزرگ‌تر از ۴۵ سال	کمتر از ۵ سال	بین ۵-۱۰ سال	بین ۱۰-۲۰ سال	بین ۲۰-۳۰ سال	دیپلم	کارانه	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	
تعداد	۱۲	۱۳۸	۸	۳۶	۵۴	۴۰	۱۲	۸	۲۴	۳۵	۱۳	۴	۲۸	۸۶	۳۲

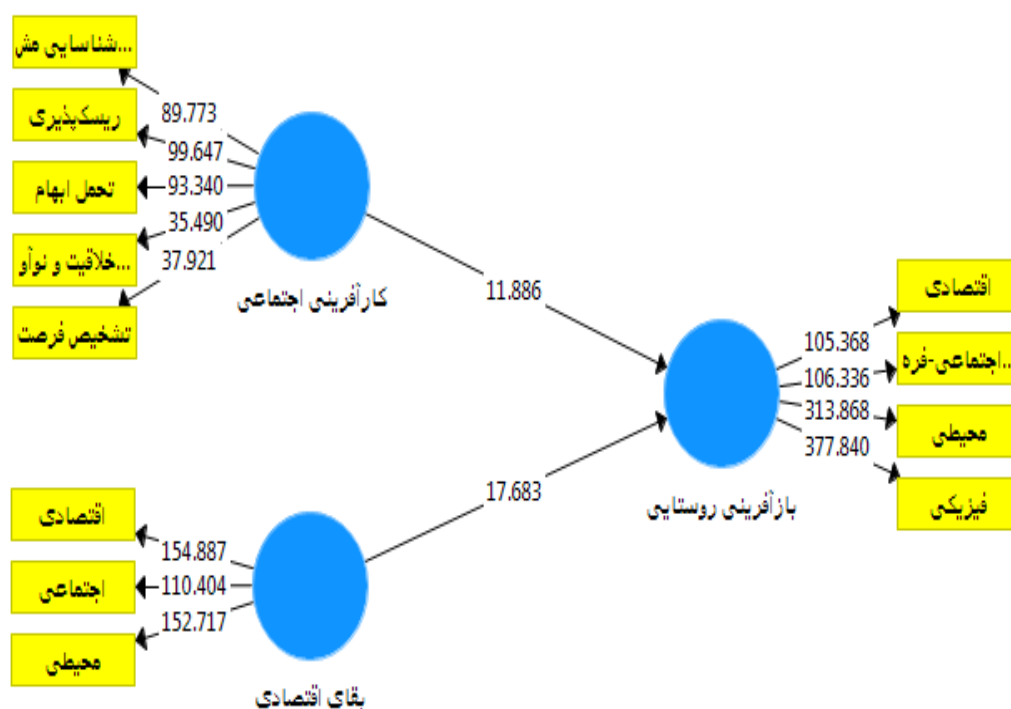
یافته های پژوهش

به منظور سنجش مدل و آزمون فرضیه های تحقیق با توجه به نرمال نبودن توزیع تمام متغیرها از روش حداقل مربعات جزئی به کمک نرم افزار SMART PLS 3 استفاده شد. ضرایب مسیر، واریانس تبیین شده متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و بار عاملی متغیرهای مشاهده شده در شکل (۱) مشخص شده اند.

شکل ۱. ضرایب مسیر و بار عاملی متغیرها

معنی داری ضرایب مسیر و بارهای عاملی مربوط به هر کدام از متغیرهای پنهان با استفاده از روش خودگردان بررسی و در شکل (۲) به نمایش درآمده است. در این نمودار اعداد روی مسیر و نیز خطوط مربوط به بارهای عاملی مقادیر آماره t مربوطه هستند و همانند آزمون t تفسیر می شوند، یعنی برای تعداد نمونه های بالا مقادیر بیشتر از ± 1.96 در سطح ۵ درصد معنی دار می باشند.

شکل ۲. مقدار آماره t برای بررسی معنی‌داری ضرایب مسیر و بارهای عاملی

پایایی (همسانی درونی) گویه‌ها

جهت بررسی پایایی هر کدام از گویه‌ها، بار عاملی هر یک از متغیرهای مشاهده‌شده روی متغیرهای مکنون مربوطه در جدول (۲) گزارش شده است. معمولاً بارهای عاملی بالاتر از $0/4$ مورد قبول و در سطح $0/05$ معنی‌دار هستند. به صورتی که مشاهده می‌شود بار عاملی تمام گویه‌ها بالاتر از میزان مطلوب هستند.

جدول ۲. بار عاملی گویه‌ها

کارآفرینی اجتماعی	بقای اقتصادی	بازآفرینی روستایی
شناسایی مشکلات اجتماعی		$0/90041$
تشخیص فرصت کارآفرینی		$0/79551$
خلاقیت و نوآوری		$0/79064$
تحمل ابهام		$0/90959$
ریسک‌پذیری		$0/915941$
اقتصادی	$0/90468$	
اجتماعی	$0/90468$	
محیطی	$0/92344$	
اقتصادی		$0/91715$
اجتماعی-فرهنگی		$0/92512$
محیطی		$0/90547$
فیزیکی		$0/94156$

برای بررسی روایی واگرا در مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی از معیار HTMT (Heterotrait-Monotrait Ratio) استفاده می‌شود. روایی واگرا یا تشخیصی در عمل اثبات یگانگی یک ابزار اندازه‌گیری است. حد مناسب شاخص $HTMT$

برابر با ۰/۹ است. اگر اعداد موجود در ماتریس شاخص HTMT از ۰/۹ کمتر باشند، بیانگر این است که روایی و اگریایی ابزار مناسب است (سارستد^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

جدول ۳. شاخص HTMT

Heterotrait-
Monotrait Ratio

بازآفرینی روستایی	بقای اقتصادی	کارآفرینی اجتماعی
۰/۸۷۴	۰/۸۱۲	کارآفرینی اجتماعی
۰/۸۲۱		بقای اقتصادی
		بازآفرینی روستایی

بر اساس نتایج، مقدار ضریب‌های تعیین چندگانه برای مدل تحقیق برابر ۰/۹۲۹ حاصل شده است. این بدین معنی هست که متغیرهای مستقل تحقیق درمجموع توانسته‌اند ۹۲/۹ درصد تغییرهای متغیر وابسته را تبیین کنند که درصد بسیار مناسبی است. برای بررسی برازش کلی مدل می‌توان از معیار نیکویی برازش (GOF) به صورت زیر استفاده کرد.

$$GOF = \sqrt{(Communalities) * (R^2)}$$

که مساوی مجذور ضرب دو مقدار متوسط مقادیر اشتراکی (که برابر مقادیر AVE هستند) و متوسط ضرایب تعیین است. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به ترتیب به عنوان مقدارهای ضعیف، متوسط و قوی برای این معیار در نظر گرفته می‌شود. برای مدل تحقیق جاری مقدار این معیار برابر است با

$$GOF = \sqrt{0.84} * 0.929 = 0.851$$

بدین ترتیب با توجه به مقادیر ضریب پایایی ترکیبی، واریانس استخراج شده، ضریب تعیین مدل و معیار نیکویی برازش می‌توان به این نتیجه دست یافت که مدل ارائه شده در حیطه تحلیل مسیر از مفروضه‌های تجربی- نظری مناسبی برخوردار بوده و دارای برازش بسیار مناسبی می‌باشد. نتایج معنی‌داری ضرایب مسیر نیز در جدول (۴) آورده شده‌اند. در این جدول مقدار ضریب مسیر، انحراف استاندارد، مقدار آماره t و سطح معنی‌داری مربوط به هر کدام از مسیرها نوشته شده است. همان‌طور که در نمودار ۲ مشاهده می‌شود، مقدار آماره t برای تمامی مسیرها بالاتر از ۱/۹۶ است و نشان می‌دهد تمام ضرایب مسیر به دست آمده معنادار هستند و بدین لحاظ فرضیه چهارم تحقیق تأیید می‌گردد.

جدول ۴. مقدار ضرایب مسیر و آماره t

مسیر	ضریب مسیر	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	سطح معنی‌داری
از کارآفرینی اجتماعی به بازآفرینی روستایی	۰/۳۹۷	۰/۰۳۳	۱۱/۸۸۶	۰/۰۰۱
از بقای اقتصادی به بازآفرینی روستایی	۰/۵۸۶	۰/۰۳۳	۱۷/۶۸۳	۰/۰۰۱

پایایی ترکیبی

نتایج بررسی پایایی ترکیبی (Composite Reliability) هر یک از سازه‌ها در جدول (۴) گزارش شده است. در مورد این شاخص مقادیر بیشتر از ۰/۷ برای پایایی ترکیبی قابل قبول هستند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود تمامی اعداد بیشتر از ۰/۷ بوده و لذا پایایی ترکیبی سازه‌ها مورد قبول هستند.

¹ - Sarstedt

واریانس استخراج شده

مقادیر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) مربوط به سازه‌ها نیز در جدول (۵) گزارش شده است. این شاخص توسط فورنل و لارکر (۱۹۸۱) پیشنهاد شد. مقدار قابل قبول برای این معیار که بیانگر اعتبار مناسب ابزارهای اندازه‌گیری است، مقدار ۰/۵ می‌باشد. به این معنا که متغیر پنهان موردنظر حداقل ۵۰ درصد واریانس مشاهده پذیرهای خود را تبیین می‌کند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مقادیر واریانس استخراج شده برای تمام متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۵ بوده و اعتبار ابزارهای اندازه‌گیری را تأیید می‌کند.

جدول ۵. پایایی ترکیبی و واریانس استخراج شده متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	واریانس استخراج شده
کارآفرینی اجتماعی	۰/۹۱۴	۰/۹۳۶	۰/۷۴۷
بقای اقتصادی	۰/۹۳۲	۰/۹۵۷	۰/۸۸۰
بازآفرینی روستایی	۰/۹۶۰	۰/۹۷۱	۰/۸۹۴

بحث

در سیستم‌های روستایی، مشکلات اجتماعی بومی در خط مقدم ذهن بسیاری از کارآفرینان قرار دارد و راه‌حل‌سازی یک ضرورت فرهنگی منطقه‌ای است. بازآفرینی یکی از رویکردهای مهم مداخله در مناطق آسیب‌پذیر است که می‌توان با تأکید بر ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، فرهنگی و زیست‌محیطی، روند زوال و رشد غیررسمی را متوقف کرد. بازآفرینی روستایی سیاست مهمی برای توسعه مناطق روستایی است (فرهانی و همکاران، ۲۰۲۱). برای بررسی هدف پژوهش به بررسی تأثیر متغیرهای اصلی و بعضی ابعاد آن‌ها می‌پردازیم و در پایان به نتیجه‌گیری خواهیم پرداخت. یافته‌های اصلی و پیامدها بدین شرح موردبحث قرار می‌گیرند ابتدا این پژوهش اثر اثباتی کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی را اظهار کرد این نتیجه با مطالعات انجام‌شده توسط گوسپودینوا (۲۰۲۳) که عنوان کرد کارآفرینی اجتماعی با آموزش افراد و ارائه مهارت‌ها به آنها می‌تواند اقتصاد محلی را تحریک کند. ریکت و همکاران (۲۰۲۳) نتیجه گرفتند کارآفرینی اجتماعی با به کارگیری سرمایه اجتماعی و مشارکت دادن دانشگاه‌های محلی، همکاری بین تلاش‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی را تقویت می‌کنند همخوانی دارد که به تأثیر مثبت کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی اشاره کردند. در پژوهش حاضر شناسایی مشکلات یکی از ابعاد کارآفرینی اجتماعی است روند بازآفرینی روستایی به طور قابل توجهی تحت تأثیر چگونگی شناسایی و رسیدگی به مشکلات در جوامع روستایی است. شناسایی موثر مشکل می‌تواند به مداخلات هدفمند، بسیج منابع و در نهایت توسعه پایدار منجر شود. مثلاً مشارکت ساکنان محلی در شناسایی مشکلات بسیار مهم است. مطالعات نشان داده‌اند که وقتی خانوارهای روستایی در ارزیابی‌ها برای شناسایی مسائلی مانند فقر شرکت می‌کنند، نتایج می‌تواند متفاوت باشد. به عنوان مثال، مشارکت ممکن است احتمال شناسایی نادرست خانوارهای غیر فقیر را به عنوان فقیر افزایش دهد و منجر به ناکارآمدی در تخصیص منابع شود. برعکس، همچنین می‌تواند شناسایی خانوارهای فقیر واقعی را که نیاز به کمک دارند، افزایش دهد، بنابراین هدف‌گذاری مداخلات را بهبود می‌بخشد. این اثر دوگانه بر اهمیت فرآیندهای شناسایی دقیق مشکل که شامل ورودی جامعه است، تأکید می‌کند (لیو و ژنگ، ۲۰۲۲: ۱). در این بین عوامل فرهنگی و میراثی نقش بسزایی در تلاش‌های بازآفرینی روستایی دارند. شناسایی مشکلات مربوط به میراث فرهنگی، مانند استفاده ناکافی از رسوم محلی یا مکان‌های تاریخی، می‌تواند به رویکردهای نوآورانه بازآفرینی منجر شود که از این دارایی‌ها استفاده می‌کند و می‌تواند رشد اقتصادی را تحریک کند و این ایده را تقویت کند که شناسایی مشکل باید ابعاد فرهنگی را در بر گیرد تا موثر باشد (جانک^۱ و همکاران، ۲۰۲۳: ۴). شناسایی مسائل سرمایه اجتماعی در جوامع روستایی یکی دیگر از جنبه‌های حیاتی است. مشکلاتی مانند اعتماد کم به نهادها و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند مانع از تلاش‌های بازآفرینی شود. در این بین ذینفعان می‌توانند استراتژی‌هایی را اجرا کنند که پیوندهای جامعه

^۱ - Janc

را تقویت کرده و حکمرانی مشارکتی را تقویت کنند که نوبه خود، می‌تواند محیط مساعدتری برای طرح‌های بازآفرینی ایجاد کند، زیرا جوامع درگیر و توانمندتر می‌شوند تا به چالش‌های خود رسیدگی کنند (زیاش و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۷۵).

از ابعاد دیگر موضوع کارآفرینی اجتماعی ریسک‌پذیری است. ریسک‌پذیری برای کارآفرینی و نوآوری در مناطق روستایی ضروری است. کارآفرینان موفق روستایی اغلب از اکوسیستمی الهام می‌گیرند که ریسک‌پذیری را برای دستیابی به اهداف اقتصادی تشویق می‌کند. (احمد و اکراما^۱، ۲۰۱۵: ۹). کارآفرینی روستایی می‌تواند اشتغال، توسعه، پایداری و بقا را برای جوامع روستایی به ارمغان بیاورد. به زعم یوسف و وولانداری^۲ (۲۰۲۳) توسعه گردشگری کشاورزی نیازمند استراتژی‌های کاهش ریسک برای دستیابی به رشد پایدار است. مدل‌های مؤثر برای گردشگری کشاورزی باید مدیریت ریسک را همراه با سایر ابعاد پایداری در بر گیرند. به طور کلی می‌توان بیان داشت هر چند ریسک‌پذیری برای نوآوری، کارآفرینی و انعطاف‌پذیری در مناطق روستایی ضروری است، باید با استراتژی‌های کاهش خطر برای اطمینان از بازآفرینی پایدار و عادلانه روستایی متعادل شود. درمورد بعد خلاقیت و نوآوری کارآفرینی اجتماعی هم گواه مطلب فراوان است مثلاً خلاقیت و نوآوری در صنایع خلاق مانند هنر. می‌توان گفت صنایع خلاق از جمله هنر، صنایع دستی و گردشگری فرهنگی برای احیای اقتصادی در مناطق روستایی حیاتی هستند. آنها می‌توانند بازدیدکنندگان را جذب کنند، شغل ایجاد کنند و اقتصاد محلی را تحریک کنند. برای مثال، ادغام صنایع فرهنگی و خلاق در استراتژی‌های گردشگری پایدار، پتانسیل بالقوه‌ای را نشان داده است، جایی که آنها به طور قابل‌توجهی به اکوسیستم‌های اقتصادی و انعطاف‌پذیری در برابر بحران‌ها کمک می‌کنند (می‌یر^۳ و همکاران، ۲۰۲۲: ۲۲). با توجه به مطالب بیان شده می‌توان گفت موفقیت طرح‌های بازآفرینی روستایی اغلب به مشارکت جامعه و تقویت نوآوری اجتماعی بستگی دارد. برنامه‌هایی که بر ایجاد راه‌حل‌های مشترک تأکید دارند، در ترویج شیوه‌های پایدار مؤثر بوده‌اند. در ادامه پژوهش اثر اثباتی بقای اقتصادی بر بازآفرینی روستایی را اظهار کرد این نتیجه با مطالعات انجام‌شده توسط ناوارتیل و همکاران (۲۰۲۰) همخوانی داشت که اذعان کردند عوامل اجتماعی-اقتصادی نسبت به شرایط جغرافیایی در تعیین موفقیت طرح‌های بازآفرینی روستایی برتری دارند. از ابعاد اصلی بقای اقتصادی عوامل اقتصادی است که نقش موثری در بازآفرینی روستایی دارد فقدان فرصت‌های اقتصادی و رفتار مالی خوب در میان ساکنان روستایی همچنان چالش‌های اصلی هستند. مطالعه ای در اوگاندا نشان داد که عوامل اقتصادی مانند تحصیل، داشتن یک کسب و کار، دریافت آموزش سواد مالی بر عملکرد سواد مالی در میان زنان روستایی تأثیر مثبت دارد و بهبود دسترسی به فرصت‌های اقتصادی و ترویج رفتار مالی خوب می‌تواند از توانمندسازی زنان در مناطق روستایی حمایت کند (ناماوج^۴ و همکاران، ۲۰۲۳: ۲). به طور خلاصه، عوامل اقتصادی مانند توسعه مالی و فرصت‌های اقتصادی برای بازآفرینی روستایی بسیار مهم هستند. سیاست‌گذاران باید این عوامل و تعاملات پیچیده آنها را در هنگام طراحی راهبردهایی برای ارتقای توسعه پایدار در مناطق روستایی در نظر بگیرند. بعد دیگر بقای اقتصادی مربوط به عوامل اجتماعی است. تأثیر عوامل اجتماعی بر بازآفرینی روستایی، تأثیر پیچیده ای از عوامل مختلف است که بر پایداری و احیای جوامع روستایی تأثیر می‌گذارد. یکی از این عوامل اجتماعی حیاتی که بر بازآفرینی روستایی تأثیر می‌گذارد، تغییر جمعیتی، به ویژه مهاجرت جمعیت جوان‌تر است. مطالعات نشان می‌دهد که جوانان اغلب مناطق روستایی را برای یافتن فرصت‌های بهتر به مراکز شهری ترک می‌کنند که این امر زوال روستایی را تشدید می‌کند. برای مقابله با این روند، ابتکاراتی با هدف حفظ یا جذب جوانان ضروری است. به عنوان مثال، تحقیقاتی که در روستاهای ایرلند انجام شده است، اهمیت ایجاد فرصت‌های شغلی و پیش‌بینی سبک زندگی ایده‌آل برای جوانان را برای تشویق بازگشت و مشارکت آنها در اقتصادهای روستایی برجسته می‌کند (مورتاق^۵، ۲۰۲۳: ۱۲). مشارکت جامعه نقشی اساسی در تقویت انسجام اجتماعی و هدایت تلاش‌های بازآفرینی دارد. حاکمیت مشارکت فعال اعضای جامعه در فرآیندهای تصمیم‌گیری، پایداری اجتماعی را افزایش می‌دهد. نقش شوراهای روستاها، در حصول اطمینان از همسویی پروژه‌های توسعه با نیازهای محلی حیاتی است (جان استون^۶ و همکاران، ۲۰۱۳:

¹ - Ahmed & Ikrama

² - Yusuf & Wulandari

³ - Meyer

⁴ - Namaweje

⁵ - Murtagh

⁶ - Johnstone

۴۹۲۰). به طور خلاصه در تأثیر عوامل اجتماعی بر بازآفرینی روستایی می‌توان روندهای جمعیتی و مشارکت جامعه را در نظر داشت. استراتژی‌های موثر بازآفرینی روستایی باید به این ابعاد اجتماعی برای تقویت جوامع تاب آور و پایدار بپردازد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر در مورد اثر کارآفرینی اجتماعی و بقای اقتصادی بر بازآفرینی روستایی در ۱۲۴ روستای منتخب دهستان‌های بکشلوچای، ترکمان و باش قلعه از بخش مرکزی شهرستان ارومیه صورت پذیرفت. نتایج تحقیق حکایت از اثر مثبت این عوامل بر بازآفرینی روستایی در این مناطق داشت با اعمال برخی سیاست‌ها می‌توان وضع رفاهی روستاییان را بهبود بخشید که منجر به درآمدزایی و رونق مناطق روستایی و در مجموع بازآفرینی این مناطق شد. پژوهش حاضر این عوامل را بررسی کرده و ابعاد کارآفرینی اجتماعی و بقای اقتصادی را در این مناطق مورد سنجش قرار داد. نتایج تأثیر کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی حکایت از تأثیر تک‌تک ابعاد کارآفرینی اجتماعی بر بازآفرینی روستایی داشت و اینکه کارآفرینی اجتماعی فراتر از منافع اقتصادی، توسعه جامعه و سرمایه اجتماعی را تقویت می‌کند که برای بازآفرینی پایدار روستایی حیاتی است. کارآفرینی اجتماعی با مشارکت دادن ساکنان محلی در فرآیندهای تصمیم‌گیری، مشارکت جامعه را تقویت می‌کند. این رویکرد مشارکتی، افراد را توانمند می‌کند و آنها را تشویق می‌کند تا بر مسائل محلی مالکیت داشته باشند. کارآفرینان اجتماعی می‌توانند فعالیت‌های اقتصادی را تحریک کرده و اقتصاد روستایی را متنوع کنند. این امر به ویژه در مناطق روستایی که ممکن است به شدت به یک صنعت واحد، مانند کشاورزی یا گردشگری متکی باشند، اهمیت دارد و با تقویت توسعه اقتصادی، توانمندسازی جوامع و ترویج شیوه‌های پایدار، شرکت‌های اجتماعی می‌توانند به طور موثر به چالش‌های منحصر به فرد مناطق روستایی رسیدگی کنند. در زمینه تأثیر بقای اقتصادی بر بازآفرینی روستایی می‌توان گفت بقای اقتصادی در مناطق روستایی اغلب به تنوع بستگی دارد. اتکای سنتی به کشاورزی به طور چشمگیری با سایر بخش‌ها مانند گردشگری، انرژی‌های تجدیدپذیر و فناوری تکمیل می‌شود. به طور خلاصه، دوام اقتصادی مناطق روستایی یک عنصر اساسی برای تلاش‌های بازآفرینی روستایی موفق است. پیشنهاد می‌شود مسئولان تصمیم‌گیر با هدف بازآفرینی روستایی در مناطق روستایی توجه خاصی را به این امر مبذول دارند چرا که جوامع روستایی با تمرکز بر رویه‌های کشاورزی پایدار، ترویج تنوع از طریق گردشگری و کشاورزی جایگزین و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بلندمدت می‌توانند انعطاف‌پذیری خود را افزایش داده و توسعه پایدار را تضمین کنند و با تمرکز بر حفظ جوانان، مشارکت اجتماعی، ارزش‌گذاری فرهنگی و انتقال دانش، مناطق روستایی می‌توانند چالش‌های عدم توسعه و بازآفرینی در مناطق روستایی را پشت‌سر بگذارند و راه را برای تجدید حیات هموار کنند.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، انجام آزمایش و گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها؛ نویسنده دوم: تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیش‌نویس مقاله، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر بدون حمایت مالی بوده‌است.

سپاسگزاری

از دھیاران و شورای روستاها و کارشناسان کارآفرینی روستاهای منتخب به خاطر اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود.

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- پاشایی، سجاد؛ و گل محمدی، حامد (۱۴۰۲). بررسی تاثیر مدیریت ارتباط بامشتری الکترونیک بر قابلیت‌های نوآوری اماکن ورزشی: نقش تعدیل‌گری کوید-۱۹. *مطالعات بازاریابی ورزشی*، ۴ (۳)، ۱۰۸-۱۲۸. <https://doi.org/10.22034/sms.2024.139773.1253>
- شریفی، مهنوش؛ و پیش‌بین، احمدرضا (۱۳۹۴). پیشبرد توسعه روستایی از طریق کارآفرینی اجتماعی: آموزه‌های بانک گرامین. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۲ (۳)، ۷۷-۱۰۵. <https://doi.org/20.1001.1.24767735.1394.2.3.5.1>
- وقارموسوی، مجید؛ قدس علوی، سیده آنوشا؛ و عباسی، مصیب (۱۳۹۵). بررسی نقش کارآفرینی اجتماعی در توسعه عدالت اجتماعی. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۳ (۲)، ۵۹-۷۶.

References

- Ahmed, B., & Ikrama, S. (2015). Rural Entrepreneurship: Case Studies of Select Successful Rural Entrepreneurs of India. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 4, 9-18. [file:///C:/Users/SIB/Downloads/1.2Dr.BadiuddinAhmed%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/SIB/Downloads/1.2Dr.BadiuddinAhmed%20(1).pdf)
- Ahrari, S., Krauss, S. E., Ariffin, Z., & Meng, L. K. (2018). A Network-Based Approach for Emerging Rural Social Entrepreneurship. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(9), 493-513. <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v8-i9/4608>
- Anderson, A. R., & Jack, S. L. (2002). The Articulation of Social Capital in Entrepreneurial Networks: A Glue or a Lubricant? *Entrepreneurship & regional development*, 14(3), 1-45. <https://doi.org/10.1080/08985620110112079>
- Andrei, D. R., Gogonea, R. M., Chiritescu, V., Sztruten, G., & Busuioc, F. M. (2014). Ecotourism as a Viable Alternative for Economic Development of Romanian rural Communities. *Bulletin of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine Cluj-Napoca. Agriculture*, 71(1), 1-7. <https://doi.org/10.15835/buasvmcn-agr:9609>
- Ansari, B., Mirdamadi, S. M., Zand, A., & Arfaee, M. (2013). Sustainable Entrepreneurship in Rural Areas. *Research Journal of Environmental and Earth Sciences*, 5(1), 26-31. <https://www.airitilibrary.com/Article/Detail/20410492-201301-201507200032-201507200032-26-31>
- Araújo, F. A., Feiden, A., & Nogueira, C. E. C. (2022). Technical-economic Viability of Tubular Biodigester and Photovoltaic Energy for Rural Property. *International Journal of Development Research*, 12(6), 56980-83. <https://doi.org/10.37118/ijdr.24748.06.2022>
- Bebbington, A. (1998). Sustaining the Andes? Social Capital and Policies for Rural Regeneration in Bolivia. *Mountain Research and Development*, 173-181. <https://doi.org/10.2307/3673972>
- Benedetto, M., Sabina, T., & Giuseppe, P. (2020). A Model to Support the Decision-making in Urban Regeneration. *Land Use Policy*. 99(1), 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104865>
- Bernal, D., Raheem, A. A., Inti, S., & Wang, H. (2024). Assessment of Economic Viability of Direct Current Fast Charging Infrastructure Investments for Electric Vehicles in the United States. *Sustainability*, 16(15), 1-21. <https://doi.org/10.3390/su16156701>
- Farahani, F., Rajabi, A., & Eghbali, N. (2021). Planning Rural Regeneration of Suburban Area Emphasizing Passive Defense Approach (Case Study: Fardis Village, Qarchak County, Southeast of Tehran). *Sustainable Rural Development*, 5(2), 285-302. <https://doi.org/20.1001.1.25383876.2021.5.2.10.6>
- Fullerton, C. A. (2015). University-community Partnerships as a Pathway to Rural Development: Benefits of an Ontario Land Use Planning Project. *Journal of Rural and Community Development*, 10(1), 56-71. <https://journals.brandonu.ca/jrcd/article/view/956>
- Gaitho, V. G. (2014). Impact of Community-based Ecotourism on Households' Livelihoods and Environmental Management in Ngwesi and Lekurruki Group Ranches, Laikipia County, Kenya. *Journal of Sustainable Tourism*, 7(5), 13-29. <https://ir-library.ku.ac.ke/items/64584ec7-f93d-4b09-b2d8-f4ee5c642e38>
- Gospodinova, E. (2023). The Good Collaboration Between Social Entrepreneurship and Rural Areas—Innovative approaches for community development and implementation. In SHS Web of Conferences, *EDP Sciences*, 176, 01012. https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2023/25/shsconf_brd2023_01012/shsconf_brd2023_01012.html
- Hloušková, Z., Lekešová, M., Prajerová, A., & Doucha, T. (2022). Assessing the Economic Viability of Agricultural Holdings with the Inclusion of Opportunity Costs. *Sustainability*, 14(22), 1-15. <https://doi.org/10.3390/su142215087>
- Jaafar, M., Bakri, N. M., & Rasoolimanesh, S. M. (2015). Local Community and Tourism Development: A Study of Rural Mountainous Destinations. *Modern Applied Science*, 9(8), 407-416. <https://doi.org/10.5539/mas.v9n8p407>
- Janc, K., Dołzbłasz, S., Raczky, A., & Skrzypczyński, R. (2023). Winding Pathways to Rural Regeneration: Exploring Challenges and Success Factors for Three Types of Rural Changemakers

- in the Context of Knowledge Transfer and Networks. *Sustainability*, 15(8), 1-17. <https://doi.org/10.3390/su15086612>
- Johnstone, S., Robison, R.A., & Manning, R. (2013). Delivering Social Sustainability Outcomes in New Communities: The Role of the Elected Councilor. *Sustainability*, 5, 4920-48. <https://doi.org/10.3390/su5114920>
- Kulish, I. (2022). Social Entrepreneurship in Tourism: A Chance for Rural Communities. *Socio-Econ. Probl. Mod. Period Ukr*, 155, 10-14. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2022-3-2>
- Li, Y.H., Westlund, H., & Liu, Y.S. 2019. Why Some Rural Areas Decline While Some Others Not: An Overview of Rural Evolution in the World, *Journal of Rural Studies*, 68, 135-143. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.03.003>
- Liu, Y., & Zheng, L. (2022). Impact of the Participation of Rural Households in the Appraisal on Poor Households' Identification. *Plos one*, 17(8), 1-24. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0272519>
- Mair, J., & Noboa, E. (2003). Social Entrepreneurship: How Intentions to Create a Social Enterprise Get Formed, 521(1), 1-20. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.462283>
- Meyer, C., Gerlitz, L., & Klein, M. (2022). Creativity as a Key Constituent for Smart Specialization Strategies (S3), What Is in It for Peripheral Regions? Co-creating sustainable and resilient tourism with cultural and creative industries. *Sustainability*, 14(6), 1-31. <https://doi.org/10.3390/su14063469>
- Montiel-Hernández, M. G., Pérez-Hernández, C. C., & Salazar-Hernández, B. C. (2024). The Intrinsic Links of Economic Complexity with Sustainability Dimensions: A Systematic Review and Agenda for Future Research. *Sustainability*, 16(1), 1-26. <https://doi.org/10.3390/su16010391>
- Muhmode, H. I. M. (2021, April). The Role of Social Entrepreneurship in Achieving Sustainable Rural Development. In Bode, Umuerri (Eds.): *Universities, Entrepreneurship and Enterprise Development in Africa-Conference Proceedings 2020*, 134-145. https://doi.org/10.18418/978-3-96043-083-4_134
- Murtagh, A., Farrell, M., Kuhmonen, T., Weir, L., & Mahon, M. (2023). The future dreams of Ireland's Youth: possibilities for Rural Regeneration and Generational Renewal. *Sustainability*, 15(12), 9528. <https://doi.org/10.3390/su15129528>
- Namawejje, H., Bruno, Y. L., Wadada, R., Antonites, A., & Ssekamatte, D. (2023). Do Economic Factors and Financial Behavior Influence Financial Literacy Performance Among Rural Women in Uganda?. *International Journal of Social Science and Economic Research*, 8(1), 01-20. <https://doi.org/10.46609/IJSSER.2023.v08i01.001>
- Navrátil, J., Krejčí, T., Martinát, S., Pícha, K., Klusáček, P., Škrabal, J., & Osman, R. (2020). Abandonment or Regeneration and Re-use? Factors Affecting the Usage of Farm Premises in Different Social Spaces of the Rural. *Sustainability*, 12(21), 1-17. <https://doi.org/10.3390/su12219124>
- Pashaie, S. & Golmohammadi, H. (2024). Exploring the Influence of E-CRM on the Innovation Capabilities of Sports Venues: The Moderating Role of Covid-19. *Sports Marketing Studies*, 4(3), 108-128. <https://doi.org/10.22034/sms.2024.139773.1253> [In Persian]
- Peredo, A. M., & McLean, M. (2006). Social Entrepreneurship: A critical Review of the Concept. *Journal of world business*, 41(1), 56-65. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.10.007>
- Pradhan, S., Dyson, L. E., & Lama, S. (2022). The Nexus Between Cultural Tourism and Social Entrepreneurship: A Pathway to Sustainable Community Development in Nepal. *Journal of Heritage Tourism*, 17(6), 615-630. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2022.2101369>
- Ricket, A. L., Knutsen, F. B., Jolley, G. J., & Davis, S. C. (2023). Appalachian Social Entrepreneurship Ecosystem: A framework for Rural Development. *Community Development*, 54(3), 315-336. <https://doi.org/10.1080/15575330.2022.2155676>
- Salamzadeh, A., Azimi, M. A., & Kirby, D. A. (2013). Social Entrepreneurship Education in Higher Education: Insights from a Developing Country. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 20(1), 17-34. <https://doi.org/10.1504/IJESB.2013.055691>
- Sharifi, M. & Pishbin A. R. (2015). Fostering Rural Development through Social Entrepreneurship: Lessons Learned of the Grameen Bank. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable*

- Agricultural Development, 2(3), 77-105. <https://doi.org/20.1001.1.24767735.1394.2.3.5.1> [In Persian]
- Spicka, J., Hlavsa, T., Soukupova, K., & Stolbova, M. (2019). Approaches to Estimation the Farm-level Economic Viability and Sustainability in Agriculture: A literature Review. *Agricultural Economics/Zemědělská Ekonomika*, 65(6), 289-297. <https://doi.org/10.17221/269/2018-AGRICECON>
- Stoica, M. (2024). Examining the Economic Resilience and Sustainability of Tourist Businesses: an Assessment of the Factors Influencing Economic Security in the Tourism Sector. In *Economic Security in the Context of Systemic Transformations*, 199-204. <https://doi.org/10.53486/escst2023.23>
- Tillmar, M., Sköld, B., Ahl, H., Berglund, K., & Pettersson, K. (2022). Women's Rural Businesses: for Economic Viability or Gender Equality? –a database study from the Swedish context. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 14(3), 323-351. <https://doi.org/10.1108/IJGE-06-2021-0091>
- Vagar Mousavi, M., Ghods Alavi, S. A. & Abbasi, M. (2016). Investigating the Role of Social Entrepreneurship in the Development of Social Justice. *Entrepreneurship and Sustainable Development of Agriculture Studies*, 3(2), 59-76. [In Persian]
- Veveris, A., Šapolaitė, V., Giedrė Raišienė, A., & Bilan, Y. (2019). How Rural Development Programmes Serve for Viability of Small Farms? Case of Latvia and Lithuania. *Agris on-line Papers in Economics and Informatics*, 11(2), 103-113. <https://doi.org/10.7160/aol.2019.110210>.
- Xiaoliang, Ch., Hong, Zh., & Zhenjie, Y. (2020). Contested Memory Amidst Rapid Urban Transition: The Cultural Politics of Urban Regeneration in Guangzhou, China. *Cities*. 102(1), 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102755>
- Yusuf, E. S., & Wulandari, S. (2023). Agritourism Development: Designing an Effective Model for Sustainable Growth. In *BIO Web of Conferences, EDP Sciences*, 69, 04023. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20236904023>
- Zaiats, T., Kraievska, H., & Diakonenko, O. (2022). Social Capital of Rural Territorial Communities in Ukraine: Problems of Strengthening and Directions of Their Solution. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 8(2), 158-178. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.322726>
- Zhang, D. D., & Swanson, L. A. (2014). Linking social Entrepreneurship and Sustainability. *Journal of Social Entrepreneurship*, 5(2), 175-191. <https://doi.org/10.1080/19420676.2014.880503>